

7/4

ABF och politiken

början valt att vara oemottaglig". "Han väljer stenens varaktighet och ogenomtränglighet... han väljer att inte förvärva något, inte göra sig förtjänt av något... han väljer slutligen att Det Goda är på förhand givet, något som står utom fråga..." I denna stil fortsätter Sartre på flera tiotal sidor. Liksom tyskarna gjorde "judendomen" gör han antisemitismen till ett slags metafysik.

I den mån Sartre vill uttrycka att en viss psykologisk disposition sammanhänger med antisemitism har han säkerligen rätt, och han understryker härvid en gammal och erkänd tankegång. Men lika uppenbart är att denna disposition blott är en av många faktorer. Med satsen som de här återgivna förklarar inte varför antisemitismen är stark i ett land, under ett skede eller i en samhällsklass, men svag i andra länder, under andra skeden eller i andra samhällsklasser. Sartre driver emellertid inte sin linje konsekvent, tvärtom. Att han hävdar antisemitismens oemottaglighet för sakskäl hindrar honom inte att föreslå bildandet av en förening för upplysningsarbete i judefrågan. Hans betoning av de individualpsykologiska dragens dominerande roll hindrar honom inte att några sidor längre fram förklara att arbetare aldrig är antisemiter — utan att göra gällande att arbetarnas karaktär eller själsbeskaffenhet är en annan än "borgarnas". Det berörda påståendet är för övrigt oriktigt; rasfördomar framträder hos arbetare likaväl som hos andra, då konkurrensen skapar betingelser härför (jämför exempelvis sydstaterna i USA).

Tyvärr kastar antisemitismens fiender ofta om motståndarnas tankegång och gör sig skyldiga till dumheter av principiellt samma beskaffenhet. Så ock Sartre. Judarna blir i hans framställning de enda bra människorna i världen. De tänker universellt och är milda och goda. "De är lidelsefulla fiender till våldet. Och denna envetna fredlighet, som de bevarar mitt under de gräsligaste förföljelser, detta sinne för rättvisa och förnuft, som de sätter upp som sitt enda försvar mot ett fiendligt, brutalt och orättvist samhälle, är kanske det bästa i de budskap de bringar oss och det sanna märket på deras storhet."

Att judarnas uppträdande i Palestina jävar detta omdöme är inte det väsentliga. Det viktiga är att Sartre — liksom antisemiterna — tror på speciella judiska egenskaper. Är det här fråga om nedärvda drag? Inte heller här är Sartre konsekvent. Ofta påstår han att judarnas handlingssätt helt bestäms av situationen, dvs. av antisemitismen (vilket, skulle innebära att antisemitismen varit värdefull genom att frambringa världens bästa människor). Men dessemellan faller han omdömen som måste utgå från före-

ställningen om nedärvda judiska drag; han kan ju inte mena, för att anknyta till det ovan citerade uttalandet, att judarnas fredlighet blott beror på deras svaghet, ty då vore berömmet absurt.

I det hela kommer, såsom dessa antydningar visar, Sartre fram till ett slags cirkelförklaring. Judarna förföljs på grund av de andras ondska, och judarnas särställning och särart beror på att de förföljs. Ansatser till mera rimliga tankegångar görs, men de drunknar i de allmänna frasernas svull.

Hur skall då judefrågan lösas enligt Sartre? Han talar både om en social revolution och om en liberal propaganda som botemedel, men av större intresse är hans ställningstagande till assimilationstanken. I och för sig är assimilation önskvärd. Judens "rationalism... hans kritiska sinne... hans humanism gör honom till ett oundgängligt salt i detta samhälle". Antisemitismen — icke judarna — hindrar emellertid assimilation, skriver Sartre. Men samtidigt hävdar han att assimilationen skulle "förinta en andlig gemenskap, grundad på seder och böjelser, till förmån för ett nationellt kollektiv". Här är alltså den judiska gemenskapen ett hinder. "Det är med hans (judens) karaktär, hans seder, hans smaktning, hans religion, hans namn, och hans fysiska egenskaper som vi bör acceptera honom." Man kan instämma i denna tankegång — men den förnekar just assimilationens möjlighet eller värde ur judisk synpunkt. Här som överallt annars ramlar Sartre ner mellan stolarna.

Blott på några få punkter har Sartres skrift här granskats; nästan varje sida inbjuder till liknande analys. Vi har på svenska flera utmärkta kritiska undersökningar av antisemitismen, i första rummet professor Valentins. De som önskar upplysning i ämnet bör gå till dessa arbeten och icke till Sartres tråkiga och förvirrade bok.

Herbert Tingsten

Rektor Hirdman i Arbetarnas bildningsförbund har visserligen underkänt den föreläsning av hr Eskil Bergen vars undermåliga och ohöjlt propagandistiska beskaffenhet Dagens Nyheter påpekade för en månad sedan. Men det är uppenbart att hr Hirdman är mindre irriterad på den felande än på den som påpekat felet. Han slår till reträtt under utfall mot Dagens Nyheter. Vad han härvid presterar förtjänar att belysas.

Först bör emellertid påpekas att enligt ABF:s ledare hr Bergen visserligen inte får statsunderstöd för den föreläsning varom här är fråga, men uppenbarligen icke avstånges från den "undervisning" han bedriver. Även efter den påtalade föreläsningen har hr Bergen uppträtt i ABF:s regi med ett föredrag som Dagens Nyheter låtit stenografiskt uppteckna. Detta senare föredrag — av vilket referat tillställts hr Hirdman — var liksom det första under all kritik både ur saktighetens och objektivitetens synpunkt; att bevisa detta för allmänheten låter sig tyvärr inte göra, då Dagens Nyheter inte har utrymme för dylika pekoral. Men det bör fastslås att en föreläsare av denna typ i princip godtas av ABF.

Låt oss återgå till hr Hirdmans uttalanden. Ett av dessa går ut på att den påtalade föreläsningen icke kunde innehålla "kommunistpropaganda" (som Dagens Nyheter påstått), ty "hr Bergen är inte kommunist, utan tillhör socialdemokratiska partiet". Den bevisningen är storartad. En av de stora stridsfrågorna i vår debatt just nu är en rad kända socialdemokraters agitation till kommunismens förmån. Men hr Hirdman upptäcker att en sådan agitation är otänkbar, ty en socialdemokrat är ju inte kommunist! Nu har hr Erlander och andra motståndare till halvkommunismen inom partiet fått en säker reträttlinje. Hr Branting hyllar den bulgariske diktatorn, hr Höglund prisar den ryska regimen, andra — bland dem hr Bergen — försvarar den tjeckoslovakiska kuppen — men det kan inte vara kommunistpropaganda, ty dessa herrar är ju socialdemokrater. Alltså, blir slutsatsen, agitera för kommunismen så mycket som helst inom socialdemokratien, det blir ändå aldrig kommunistpropaganda, ty sådan propaganda är möjlig blott för kommunister. Säkert skämtar inte hr Hirdman, som man gärna skulle vilja tro. Han tänker på det sättet.

Dagens Nyheter har framhållit att ABF "i stor utsträckning driver socialistisk och halvkommunistisk propaganda". Hr Hirdman stämplar detta som "ovederhäftig journalistik". Låt oss därför ta några

18/4

exempel. På hösten 1944 gav ABF en kurs om arbetarrörelsens efterkrigsprogram. Föreläsarna var alla socialister; ingen kritisk uppfattning fick komma till tals. Var det inte propaganda? På hösten 1945 behandlade en föreläsningsserie socialismen. Endast socialdemokrater och kommunister uppträdde. Den enda föreläsningen om Ryssland i serien gavs av den kommunistiske riksdagsmannen Erik Karlsson. Vill hr Hirdman påstå att detta icke var propaganda? Ännu på våren 1948 ingår i programmet en föreläsningsserie om Kommunistiska manifestet med föreläsningar av bland andra kommunisten Hermansson och halv-kommunisterna Branting och Mehr. I detta stora historiska ämne fick bara socialister komma till tals; ingen av föreläsarna — utom hr Rickard Lindström — kunde anses vetenskapligt kvalificerad för uppgiften. Fortfarande ingen propaganda enligt hr Hirdman?

Tyvärr är ABF ett typiskt exempel på de intima förbindelserna mellan socialdemokrati och kommunism. I organisationens representantskap liksom i Stockholmsavdelningens styrelse sitter kommunister; i själva förbundet ingår det kommunistiska partiet. Rörelsen skall enligt dess egna ord ägna sig åt "partipolitiskt obunden bildningsverksamhet på demokratisk grund". Enligt hr Erlander — och detta påstås vara partiets mening — står kommunisterna utanför den demokratiska gemenskapen. Men detta hindrar inte att man fostrar ungdomen i samarbete med kommunismen och under anlitande av kommunistiska föreläsare i sådana ämnen som Sovjet och socialismen. Och det hindrar inte att rörelsens ledare försvarar detta tillvägagångssätt och beskyller den som avslöjar det för att fara med osanning. Vad skulle man säga om högern på en gång hävdade sin demokratiska åskådning och vid ungdomens fostern lierade sig med nazistiska organisationer och anställde nazistiska lärare? Då skulle socialdemokraterna tala om ett gement dubbelspel. Och socialdemokraterna skulle ha rätt.

Ett nytt försvar för ryska avtalet

har tillgripits av Morgon-Tidningen. Marshallplanen, som innebär att USA skänker varor till Västeuropa, anses ju vara bra, skriver tidningen; varför beröms då inte de svenska kreditgivningarna, som innebär en Marshallplan i smått? Så

långt har man kommit från det motiv för ryssavtalet som anfördes för två år sedan, nämligen att Sverige behövde exportera åt öster bland annat för att undgå följderna av en kris i USA. Nu framställs tvärtom krediten som en form av välgörenhet. Det behöver blott tilläggas att denna kredit enligt de redan nu avslutade avtalen årligen kostar det svenska folket mera än vi sparar på kaffe- och bensinransoneringen tillsammans (bortåt 50 miljoner). Blir krediten utnyttjad i sin helhet, kommer leveransernas årliga värde att mer än tredubblas i förhållande till detta belopp. Att Ryssland är belåtet över detta faller av sig självt — vilket icke hindrar den ryska statsledningen att genom sin press angripa Sverige. Att även de svenska socialdemokraterna säger sig vara belåtna visar att de antingen sätter ryska behov före svenska eller också vägrar att erkänna regeringens oerhörda misstag.